

István HALLER

Analiza jurisprudenței CEDO privind limbajul urii (I)

I. Introducere

Prin limbajul urii (în engleză *hate speech*, în franceză *discours de haine*) se înțelege limbajul degradant, intimidant sau cel care incită la violență sau la acțiuni bazate pe prejudecii împotriva persoanelor sau grupurilor de persoane pe criteriul de rasă, apartenență etnică, cetățenie, religie, sex, vârstă, orientare sexuală, dizabilitate, opinii morale sau politice, origine socială, aparență (cum ar fi înălțimea, greutatea) sau alte criterii.

Statele reglementează în mod diferit utilizarea acestui tip de limbaj. În SUA, conform Primului amendament al Constituției, libertatea de exprimare este un drept absolut, care nu se poate restrânge, prin urmare limbajul urii nu se sancționează. Țările europene însă tratează altfel problematica, utilizarea limbajului urii pedep-sindu-se penal în țări cum ar fi Regatul Unit (cu până la 7 ani închisoare conform Actului de ordine publică din 1986), Germania (cu până la 5 ani închisoare conform Codului penal), Islanda (cu până la 2 ani închisoare conform Codului penal), Franța, Suedia, Finlanda, Danemarca, Norvegia. În unele state se sancționează doar limbajul urii pe criteriul de rasă, apartenență etnică, în alte state și cele bazate pe alte criterii.

În România, insulta, calomnia și propaganda naționalistă se pot sancționa pe baza Codului penal, sau contravențional — conform O.G. nr. 137/2000 privind combaterea tuturor formelor de discriminare sancțiunile sunt aplicate de Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării.

Având în vedere faptul că sancționarea limbajului urii reprezintă o limitare a libertății de exprimare, iar prin lege nu se poate trasa o graniță clară între **dreptul la demnitate** și libertatea de exprimare, aprecierea unor cazuri-limită este extrem de subiectivă.

Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale (în continuare, Convenția) prevede la art. 10 alin. (2) **limitarea libertății de exprimare**: „Exercitarea acestor libertăți, ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau unor sancțiuni prevăzute de lege care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.” Prin urmare, în conformitate cu acest tratat internațional, în Europa, libertatea de exprimare nu este un drept absolut. Nu este lipsit de relevanță nici faptul că libertatea de exprimare este singurul drept cu privire la care Convenția subliniază: „comportă îndatoriri și responsabilități”. Totodată, art. 17 al Convenției interzice **abuzul de drept**: „Nicio dispoziție din

prezenta convenție nu poate fi interpretată ca implicând, pentru un stat, un grup sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decât acelea prevăzute de aceasta convenție”.

Inițial, trei instituții își împărțeau responsabilitatea controlului respectării Convenției: Comisia Europeană a Drepturilor Omului (înființată în 1954), Curtea Europeană a Drepturilor Omului (înstituită în 1959) și Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei. După repetate schimbări, în urma intrării în vigoare a Protocolului adițional nr. 11, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare, CEDO), reformată, a fost investită cu soluționarea cererilor individuale. Jurisprudența acestor instituții, formată în mai multe decenii, are o importanță majoră privind trasarea limitei dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate.

CEDO analizează, în ordine, următoarele aspecte:

- existența unei limitări a libertății de exprimare;
- legalitatea restrângerii libertății de exprimare prin:
  - existența unei norme juridice care prevede restrângerea;
  - calitatea normei juridice, și anume: – accesibilitatea;
  - precizia;
  - previzibilitatea normei;
- legitimitatea restrângerii, conform criteriilor Convenției (pentru securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică, apărarea ordinii, prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, moralei, reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale, pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești);
- necesitatea restrângerii într-o societate democratică.

În mod evident, orice sancționare a limbajului urii, chiar și doar printr-un avertisment de natură contravențională, reprezintă o limitare a libertății de exprimare.

Privind legalitatea restrângerii, situația din România este cât se poate de clară. Există prevederile Codului penal, accesibile, suficient de precise, cu sancțiuni evidente¹, întărite de Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale²; ca și

¹ CEDO a constatat aceste aspecte referitor la legislația din România, atât cu privire la Codul penal, art. 205-207, cât și cu privire la Codul civil, art. 998-999 (*Constantinescu împotriva României*, nr. 28871/95, 27 iunie 2000, §68; *Cumpănă și Mazăre împotriva României*, nr. 33348/96, 17 decembrie 2004, §86; *Boldea împotriva României*, nr. 19997/02, 15 februarie 2007, §50; *Stângu și Scutelnicu împotriva României*, nr. 53899/00, 31 ianuarie 2006, §44).

² Conform acestei decizii, dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme: „Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 din Codul penal, îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit – simpli cetățeni, oameni politici, ziariști etc. – faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția

protejarea dreptului la demnitate prin art. 15 al O.G. nr. 137/2000 privind combaterea tuturor formelor de discriminare, republicată, cu sancțiuni evidente.

Legitimitatea sancționării rezultă din nevoia de a proteja, în principal, reputația și drepturile altora, dar se poate invoca, spre exemplu, și siguranța publică, apărarea ordinii, protecția moralei etc. Necesitatea restrângerii într-o societate democratică este elementul cel mai subiectiv din analiza CEDO. Acest studiu prezintă principiile care guvernează analiza acestui element și modul de aplicare al principiilor la cazurile concrete soluționate.

II. Jurisprudența CEDO pe tipologii de cazuri

1. Interdicția afirmațiilor rasiste

De regulă, aceste cazuri nu trec de controlul admisibilității aplicației. În analiza acestor cazuri – în care legitimitatea constatată, în general, a fost protecția reputației și drepturilor altora – CEDO a considerat că nici afirmațiile rasiste, antisemitismul, negarea Holocaustului, nici grupurile (fie chiar politice) care le promovează nu se bucură de protecția art. 10 al Convenției.

În accepțiunea CEDO, chiar și scrisorile care au un conținut insultător pot fi sancționate penal. În situațiile în care jurnaliștii prezintă atitudini, afirmații rasiste, fără a le da o conotație pozitivă, ei nu pot fi condamnați penal pentru informarea opiniei publice cu privire la astfel de atitudini.

Cazul *Glimmerveen și Hagenbeek împotriva Olandei* (8348/78 și 8406/78) Decizie de inadmisibilitate, 11 octombrie 1979

Descrierea cazului:

Primul applicant, președintele unui partid politic care militează pentru state pure din punct de vedere etnic, a fost condamnat la două săptămâni de închisoare pentru împărțirea unor broșuri care, conform instanței de judecată, a incitat la **ură rasială**, prin afirmația că olandezii sunt albi și pentru următoarele: „Adevărul este că marea parte a populației de mult timp s-a săturat de prezența a sutelor de mii de surinamezi, turci și alții așa-numiți muncitori imigranți, care nu sunt doriți aici”; „Acești străini indezirabili trebuie să părăsească țara noastră cât mai urgent posibil”; „Imediat după ce Nederlandse Volks Unie va ajunge la putere în țara noastră, se va face ordine în afaceri, începând cu expulzarea surinamezilor, turcilor și a altor așa numiți muncitori imigranți”. Biroul electoral a interzis participarea celor doi aplicanți (al doilea applicant fiind vicepreședintele partidului) la alegerile din 1978, motivând că partidul politic în cauză are un discurs rasist.

---

de facto a celor ofenșați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art. 1 alin. (3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme”.

Legitimitatea constatată de CEDO:

- protecția reputației și drepturilor altora.

Principii:

• libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale; libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indiferente, ci și cele care ofensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care nu poate exista o societate democratică;

- exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități;
- art. 17 al Convenției previne ca grupurile totalitare să exploateze în propriul interes principiile enunțate, întrucât scopul acestor grupări este de a distruge drepturile și libertățile; această prevedere se referă și la activitățile politice.

Aplicarea principiilor:

• CEDO constată că afirmațiile în cauză reprezintă discriminarea rasială, interzisă prin tratate internaționale, ce poate fi considerată și tratament degradant, totodată incită la expulzare colectivă, interzisă de Convenție;

• aplicanții caută să utilizeze art. 10 al Convenției pentru a crea o bază activităților care contravin textului și spiritului Convenției și care, dacă li s-ar asigura, ar putea contribui la distrugerea drepturilor și libertăților;

- prin urmare aplicația nu este admisibilă.

Cazul Kühnen împotriva Germaniei (12198/86) Decizie de inadmisibilitate, 12 mai 1988

Descrierea cazului:

Aplicantul, ziarist, a încercat să creeze un partid neonazist, publicând articole de **promovare a ideologiei neonaziste**: „Suntem numiți «neo-naziști». Și ce dacă?»; „Noi suntem împotriva: grangurilor, bolșevicilor, sioniștilor, escrocilor, înșelătorilor, paraziților. Noi suntem împotriva capitalismului, comunismului, sionismului, înstrăinării prin preluarea mentalităților maselor de muncitori străini, distrugerii mediului. Noi suntem pentru: unitatea germană, justiție socială, mândrie rasială, unitatea poporului, camaraderie”. Aplicantul a fost condamnat la trei ani și patru luni închisoare.

Legitimitatea constatată de CEDO:

- **protecția securității naționale**, siguranței publice, a drepturilor altora.

Principii:

• sunt invocate decizii prin care principiile au fost deja enunțate (*Glimmerveen și Hagenbeek împotriva Olandei*, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979).

Aplicarea principiilor:

• CEDO constată că aplicantul caută să utilizeze art. 10 al Convenției pentru a crea o bază activităților care contravin textului și spiritului Convenției și care, dacă li s-ar asigura, ar putea contribui la distrugerea drepturilor și libertăților;

- prin urmare aplicația nu este admisibilă.

Cazul Ohensberger împotriva Austriei (21318/93)
Decizie de inadmisibilitate, 2 septembrie 1994

Descrierea cazului:

Aplicantul, jurist, a publicat articole în care a scris despre pericolul imigrației necontrolate și nelimitate asupra purității etnice a populației locale, despre malpraxis-ul sistematic al evreilor din Statele Unite, despre vina evreilor privind provocarea celui de-al Doilea Război Mondial și alte teme asemănătoare. Sub acuzația de **propagandă nazistă**, aplicantul a fost condamnat la trei ani închisoare ceea ce, în urma recursului, a fost redus la doi ani.

Legitimitatea constatată de CEDO:

- protecția reputației și drepturilor altora.

Principii:

- datorită incidenței art. 17 al Convenției, libertatea de exprimare nu se poate proteja;

- incitarea la ură rasială, antisemitism, xenofobie are ca scop distrugerea drepturilor și libertăților, ceea ce nu se află sub protecția art. 10 al Convenției.

Aplicarea principiilor:

- aplicantul încearcă să abuzeze de libertatea de exprimare pentru a distruge drepturile și libertățile consacrate de Convenție;
- măsura restrângerii libertății de exprimare a fost necesară într-o societate democratică.

Cazul Jersild împotriva Danemarcei (15890/89)
Decizia Marii Camere, 23 septembrie 1994

Descrierea cazului:

Aplicantul, jurnalist, a studiat un grup de **extremiști rasiști**, despre care a scris un articol de ziar, a realizat o emisiune radio și un film prezentat pe un post de televiziune. Emisiunea a fost precedată de următoarea prezentare a comentatorului: „În ultimii ani au fost spuse multe lucruri despre rasismul în Danemarca. Ziarele au publicat recent întâmplări despre lipsa de încredere, resentimente față de minorități. Cine sunt persoanele care urăsc minoritățile? De unde vin ei? Ce mentalități au?” Introducerea a fost urmată de următorul text al aplicantului: „Drapelul de pe perete este cel al statelor sudice din Războiul Civil american, dar azi este și un simbol al rasismului, al mișcării americane Ku Klux Klan, ceea ce arată cum sunt Lille Steen, Henrik și Nisse [persoanele intervievate]”. Cu ocazia interviului, aplicantul a relevat faptul că membrii grupului au comis infracțiuni comune cum ar fi spargerii. Împotriva celor trei tineri s-a declanșat cercetarea penală pentru diseminarea de idei rasiste, iar împotriva aplicantului pentru facilitarea comiterii acestei infracțiuni. Aplicantul a fost condamnat la plata unei amenzi penale, putând alege și alternativa de cinci zile în arest.

Legitimitatea constatată de CEDO:

- protecția reputației și drepturilor altora.

Principii:

- libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice (§31);

- presa, datorită importanței lui, se bucură de o protecție specială; deși nu trebuie să treacă de anumite limite, cum ar fi respectarea reputației și drepturilor altora, are sarcina de a oferi informații și idei de interes public (§31);
  - presa nu are doar dreptul, ci și obligația de a prezenta informații de interes public conform dreptului publicului de a primi aceste informații (§31);
  - nu se protejează doar informația în sine, dar și forma prin care se aduce la cunoștința opiniei publice (§31);
  - în exercitarea supervizării, CEDO analizează cazul în totalitatea lui; restrângerea trebuie să fie proporțională cu legitimitatea restrângerii, autoritățile trebuie să justifice relevanța și suficiența lor (§31);
  - anumite expresii concrete reprezintă un limbaj al urii, care pot insulta indivizi sau grupuri de persoane, iar aceste expresii nu se bucură de protecția art. 10 al Convenției (§35).
- Aplicarea principiilor:
- aplicantul nu a prezentat în mod pozitiv atitudinea membrilor grupului extremist, arătând că au un trecut infracțional, contrabalansând astfel efectele afirmațiilor rasiste, scopul urmărit fiind combaterea și nu promovarea rasismului;
  - CEDO consideră că sancționarea unei persoane pentru transmiterea unor interviuri afectează în mod serios rolul vital al presei de a fi câinele de pază al societății;
  - condamnarea aplicantului nu reprezintă o măsură necesară într-o societate democratică.

**Cazul *Walendy împotriva Germaniei* (21128/92)
Decizie de inadmisibilitate, 11 ianuarie 1995**

Descrierea cazului:

Aplicantul, editorul publicației intitulate *Fapte istorice*, a publicat un număr în care a negat Holocaustul, afirmând că din punct de vedere tehnic este imposibil să fi fost atât de multe persoane gazate și incinerate.

Legitimitatea constatată de CEDO:

- **protecția drepturilor altora.**

Principii:

- datorită incidenței art. 17 al Convenției, libertatea de exprimare nu se poate proteja;
- sunt invocate decizii prin care principiile au fost deja enunțate (*Kühnen împotriva Germaniei*, 12198/86, 12 mai 1988).

Aplicarea principiilor:

- **negarea Holocaustului** reprezintă o insultă la adresa poporului evreu;
- aplicația nu este admisibilă, fiind greșit fundamentată în art. 10 al Convenției.

**Cazul *Remer împotriva Germaniei* (25096/94)
Decizie de inadmisibilitate, 6 septembrie 1995**

Descrierea cazului:

Aplicantul, general de armată în rezervă, a editat un periodic care conținea articole ce neagă existența Holocaustului, critica politica Germaniei față de Israel și privind politica de preferință față de azilanți, „țigani” și traficanți de droguri, com-

parându-i cu etnicii germani, considerând că imigrația distruge Germania. Aplicantul a fost condamnat la un an și zece luni închisoare, iar publicația a fost confiscată.

Legitimitatea constatată de CEDO:

- **prevenirea dezordinii și criminalității**, protejarea reputației și drepturilor altora.

Principii:

• datorită incidenței art. 17 al Convenției, **libertatea de exprimare** nu se poate proteja.

Aplicarea principiilor:

- publicația applicantului contravine ideii de bază a Convenției, și anume ideii de justiție și pace, emanând discriminare rasială și religioasă;
- măsura luată împotriva applicantului reprezintă o măsură necesară într-o societate democratică.

**Cazul *Honsik împotriva Austriei (25062/94)*
Decizie de inadmisibilitate, 18 octombrie 1995**

Descrierea cazului:

Aplicantul a publicat mai multe articole și o carte prin care îl disculpă pe Hitler, negând existența **genocidului**, pentru care a fost condamnat la un an, șase luni și zece zile închisoare.

Legitimitatea constatată de CEDO:

- **protejarea securității statului**, a integrității teritoriale, prevenirea criminalității.

Principii:

• datorită incidenței art. 17 al Convenției, libertatea de exprimare nu se poate proteja.

Aplicarea principiilor:

- publicațiile applicantului, fără să respecte obiectivitatea științifică, neagă uciderea sistematică a evreilor în lagărele de concentrare ale Socialismului Național folosind gaze toxice;
- condamnarea applicantului reprezintă o măsură necesară într-o societate democratică.

**Cazul *Nationaldemokratische Partei Deutschlands, Bezirksverband München-Oberbayern împotriva Germaniei (25992/94)*
Decizie de inadmisibilitate, 29 noiembrie 1995**

Descrierea cazului:

Aplicantul, asociație afiliată unui partid politic, a organizat o conferință la care urma să ia cuvântul persoane cunoscute pentru poziția lor negaționistă privind Holocaustul. Autoritatea locală a interzis ca la această conferință să fie denigrată memoria victimelor genocidului.

Legitimitatea constatată de CEDO:

- prevenirea dezordinii și criminalității, protejarea reputației și drepturilor altora.

Principii:

• datorită incidenței art. 17 al Convenției, libertatea de exprimare nu se poate proteja.

Aplicarea principiilor:

- autoritatea locală a dorit să prevină comiterea unor fapte penale;
- măsura preventivă luată împotriva applicantului reprezintă o măsură necesară într-o societate democratică.

**Cazul *Rebhandl împotriva Austriei* (24398/94)
Decizie de inadmisibilitate, 16 ianuarie 1996**

Descrierea cazului:

Aplicantul a distribuit un periodic care conținea articole ce negau existența Holocaustului, pentru care a fost condamnat la un an închisoare cu suspendare și la plata unei amenzi penale. În urma recursului, a crescut atât pedeapsa cu închisoare (la un an și jumătate), cât și amenda penală.

Legitimitatea constatată de CEDO:

- **prevenirea dezordinii și criminalității**, protejarea reputației și drepturilor altora.

Principii:

- datorită incidenței art. 17 al Convenției, libertatea de exprimare nu se poate proteja.

Aplicarea principiilor:

- publicația applicantului contravine ideii de bază a Convenției, și anume ideii de justiție și pace, emanând discriminare rasială și religioasă;
- măsura luată împotriva applicantului reprezintă o măsură necesară într-o societate democratică.

**Cazul *Nachtman împotriva Austriei* (36773/97)
Decizie de inadmisibilitate, 9 septembrie 1998**

Descrierea cazului:

Aplicantul, redactor șef, a fost condamnat penal la 10 luni închisoare cu suspendare și amendă penală, fiind responsabil de publicarea unui **articol care promovează nazismul**. Articolul intitulat „Legi naturale aplicate de naziști și de antifasciști” neagă și minimalizează genocidul nazist, considerând că exterminarea evreilor nu a fost la scara la care se afirmă, acest lucru fiind din punct de vedere tehnic imposibil. În urma apelului, s-a redus și amenda și condamnarea la închisoare (la nouă luni).

Legitimitatea constatată de CEDO:

- prevenirea dezordinii și crimei, protecția reputației altora.

Principii:

- sunt invocate decizii prin care principiile au fost deja enunțate (*Kühnen împotriva Germaniei*, 12198/86, 12 mai 1988).

Aplicarea principiilor:

- doctrina totalitaristă nazistă nu este compatibilă cu democrația și drepturile omului, prin urmare nu se bucură de protecția art. 10 al Convenției;
- condamnarea applicantului reprezintă o măsură necesară într-o societate democratică.

**Cazul Witsch împotriva Germaniei (41448/98)
Decizie de inadmisibilitate, 20 aprilie 1999**

Descrierea cazului:

Aplicantul a trimis scrisori către politicieni în care a negat existența Holocaustului, dorind să obțină modificarea legislației considerate a fi antidemocratice care sancționează penal incitarea la ură rasială. Pentru cele afirmate a fost condamnat la patru luni închisoare cu suspendare.

Legitimitatea constatată de CEDO:

- prevenirea dezordinii și crimei, protecția reputației și drepturilor altora.

Principii:

• datorită incidenței art. 17 al Convenției, libertatea de exprimare nu se poate proteja.

Aplicarea principiilor:

• **negarea faptelor istorice**, cum este Holocaustul, nu se bucură de protecția art. 10 al Convenției;

• condamnarea aplicantului reprezintă o măsură necesară într-o societate democratică.

**Cazul Garaudy împotriva Franței (65831/01)
Decizia CEDO, Secția a patra, 24 iunie 2003**

Descrierea cazului:

Aplicantul, eseist, a publicat o carte în care neagă Holocaustul, face referiri rasiste la adresa evreilor și incită la ură rasială împotriva lor³. **Negarea Holocaustul** s-a realizat prin trivializarea lui (comparând, spre exemplu, exterminarea evreilor cu bombardarea Dresdei sau cu moartea celor din Hiroșima și Nagasaki), negarea scopului naziștilor de a extermina evreii (afirmând că evreii au murit de boli și din alte motive în lagăre de muncă, așa cum au murit și alți oameni, fără să se urmărească genocidul) și negarea mijloacelor utilizate (considerând că nu au existat camere de gazare, ci doar crematorii așa cum există astfel de construcții și în marile orașe, spre exemplu în Londra sau Paris). Referirile rasiste s-au realizat prin afirmația că cei care au inventat Holocaustul au fost sioniștii, ideea a fost promovată de lobby-ul evreiesc, iar din această afacere au avut de câștigat evreii, care au pus în pericol pacea și unitatea lumii. Incitarea la ură rasială s-a realizat prin afirmația conform căreia evreii domină mass-media și astfel manipulează opinia publică, fac afacere din catastrofă. În urma mai multor plângeri penale, aplicantul a fost condamnat pentru prima ediție a cărții la șase luni închisoare cu suspendare, la plata unei amenzi penale și la plata daunelor; pentru a doua ediție a cărții aplicantul a fost condamnat, la fel, la șase luni închisoare cu suspendare, la plata unei amenzi și la plata daunelor (pentru negarea Holocaustului); la trei ani închisoare cu suspendare, la plata unei amenzi penale și la plata daunelor (pentru afirmații rasiste la adresa evreilor); la trei luni închisoare cu suspendare, la plata unei amenzi penale și la plata daunelor (pentru defăimare, acuzația de incitare la ură rasială fiind respinsă).

³ Conform constatării instanțelor franceze.

Legitimitatea constatată de CEDO:

- prevenirea pericolului public, prevenirea dezordinii și crimei, protecția reputației și drepturilor altora.

Principii:

- sunt invocate decizii prin care principiile au fost deja enunțate (*Handyside c. Regatului Unit*, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976; *Lingens c. Austriei*, nr. 9815/82, 8 iulie 1986).

Aplicarea principiilor:

- **politica pronazistă**, negarea faptelor istorice clare, cum ar fi Holocaustul, se îndreaptă împotriva valorilor Convenției, astfel de acte nu sunt compatibile cu democrația și drepturile omului, prin urmare nu se bucură de protecția art. 10;
- cartea nu reprezintă o cercetare istorică, întrucât nu se bazează pe fapte istorice;
- în aceste condiții, aplicația nu este admisibilă.

Cazul Witzsch împotriva Germaniei (7485/03) Decizie de inadmisibilitate, 13 decembrie 2005

Descrierea cazului:

Aplicantul, citind un articol despre Holocaust, a trimis o scrisoare autorului articolului, punând sub semnul întrebării cele afirmate, negând astfel genocidul evreilor. A afirmat că nici Hitler, nici Partidul Național Socialist al Muncitorilor din Germania nu a dat ordin privind exterminarea evreilor, nimeni nu a reușit să producă o dovadă în acest sens. Destinatarul a trimis scrisoarea în cauză poliției, dar a refuzat să depună plângere penală. În aceste condiții scrisoarea a fost arătată de poliție unei victime a Holocaustului, care a și formulat plângerea penală. Aplicantul a fost condamnat la trei luni închisoare.

Legitimitatea constatată de CEDO:

- **prevenirea pericolului public**, prevenirea dezordinii și crimei, protecția reputației și drepturilor altora.

Principii:

- sunt invocate decizii prin care principiile au fost deja enunțate (*Glimmerveen și Hagenbeek c. Olandei*, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; *Kühnen c. Germaniei*, 12198/86, 12 mai 1988; *B.H., M.W., H.P. și G.K. c. Austriei*, nr. 12774/87, 12 octombrie 1989; *Ochensberger c. Austriei*, nr. 21318/93, 2 septembrie 1994; *Walendy c. Germaniei*, nr. 21128/92, 11 ianuarie 1995; *Remer c. Germaniei*, nr. 25096/94, 6 septembrie 1995; *Honsik c. Austriei*, nr. 25062/94, 18 octombrie 1995; *Nationalsdemokratische Partei Deutschlands, Bezirksverband München-Oberbayern c. Germaniei*, nr. 25992/94, 29 noiembrie 1995; *Rebhandl c. Austriei*, nr. 24398/94, 16 ianuarie 1996; *Nachtman c. Austriei*, 36773/97, 9 septembrie 1998; *Witzsch c. Germaniei*, nr. 41448/98, 20 aprilie 1999; *Schimanek c. Austriei*, nr. 32307/96, 1 februarie 2000; *Garaudy c. Franței*, nr. 65831/01, 24 iunie 2003; *Norwood c. Mari Britanii*, nr. 23131/03, 16 noiembrie 2004);

- abuzul cu libertatea de exprimare nu este compatibil cu democrația și drepturile omului, încalcă drepturile altora.

Aplicarea principiilor:

- negarea Holocaustului nu este compatibilă cu textul și spiritul Convenției.

2. Interdicția prezentării unor afirmații care lezează diferite culte

În analiza acestor cazuri – în care legitimitatea constatată a fost respectarea drepturilor altora, în special al sentimentului religios – CEDO a considerat că acele măsuri adoptate care sunt proporționale cu legitimitatea urmărită nu reprezintă o încălcare a libertății de exprimare, iar afirmațiile injurioase îndreptate unor comunități nu se bucură de protecția art. 10 al Convenției.

Cazul *Otto-Preminger-Institute împotriva Austriei* (13470/87) Decizia CEDO, 20 septembrie 1994

Descrierea cazului:

Aplicantul, organizație non-profit care promovează creativitatea – în special creațiile audiovizuale – a anunțat prezentarea unui film la Innsbruck, despre care a afirmat următoarele: „Reprezentarea trivială și absurditățile credinței creștine sunt țintite într-un mod caricatural și sunt investigate relațiile dintre convingerile religioase și mecanismele profane ale opresiunii”. S-a precizat că filmul nu poate fi vizionat de persoane sub 16 ani. La solicitarea diocezei romano-catolice s-a început o procedură penală împotriva managerului aplicantului sub acuzația de defăimarea doctrinelor religioase. După ce filmul a fost supus unei verificări din partea instanței, s-a dispus interdicția de a-l prezenta, iar copia a fost sechestrată pe considerentul că Dumnezeu este prezentat ca un idiot, senil și impotent, Iisus ca un cretin, iar Maria ca o femeie ușuratică. Cercetarea penală a fost oprită, iar filmul a putut fi prezentat în mai multe orașe, dar nu în Innsbruck.

Legitimitatea constatată de CEDO:

- **respectarea sentimentului religios.**

Principii:

- **libertatea de exprimare** constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice, și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale; libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indiferente, ci și cele care ofensează, șochează sau incomodează; societatea democratică implică existența pluralismului, toleranței și înțelegerii (§49);

- exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități; astfel, între altele, în contextul opiniilor religioase și credințelor este legitimat să se includă obligația de a evita pe cât se poate expresii care, în mod gratuit, ofensează pe alții sau care reprezintă o ingerință în drepturile lor, care astfel nu contribuie la orice formă de dezbateră publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane (§49);

- orice formalitate, condiție, restricție sau penalitate impusă considerată a fi necesară într-o societate democratică pentru sancționarea sau chiar prevenirea atacurilor indecente asupra obiectelor venerației religioase trebuie să fie proporționată cu scopul legitim urmărit (§49);

- în cazul moralității nu este posibil să se ajungă la un concept uniform european privind semnificația religiei în societate; chiar și în interiorul unui stat pot exista variații ale conceptului; prin urmare nu este posibil să se ajungă la o definiție comprehensivă privind ce reprezintă o limitare permisibilă a libertății de exprimare dacă

exprimarea se îndreaptă împotriva sentimentului religios al altora; o marjă de apreciere trebuie lăsată prin urmare autorităților naționale în a stabili necesitatea unei astfel de limitări; dar această apreciere se completează cu supervizarea europeană atât a legislației, cât și a modului de aplicare al legislației de instanțele independente; CEDO este împuternicit să ofere interpretarea în ce măsură restricția sau sancționarea este reconciliabilă cu libertatea de exprimare (§50);

Aplicarea principiilor:

- CEDO consideră că interdicția de a prezenta filmul în public într-o regiune unde religia catolică este aproape unica religie, interdicția având ca scop menținerea păcii religioase și prevenirea ofensării credinței religioase nu reprezintă o încălcare a libertății de exprimare;

- sechestrarea copiei cu scopul de a opri prezentarea filmului în viitor pe teritoriul Austriei, întrucât filmul a fost considerat deja nelegal, nu reprezintă o încălcare a libertății de exprimare.

Cazul *Wingrove împotriva Regatului Unit (19/1995/525/611)* Decizia CEDO, 25 noiembrie 1996

Descrierea cazului:

Aplicantul, regizor, a realizat un film fără niciun text, în care o femeie îmbrăcată ca o călugăriță (Sfânta Tereza de Avila, în concepția aplicantului) se autoflagelează, își pierde cunoștința, după care apare cu Iisus într-o relație având conotații sexuale. Autoritățile competente au interzis rularea filmului, considerând că are caracter de blasfemie.

Legitimitatea constatată de CEDO:

- respectarea drepturilor altora.

Principii:

- libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice (§52);

- exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități; astfel, între altele, în contextul credințelor religioase este legitimat să se includă obligația de a evita pe cât se poate expresii care, în mod gratuit, ofensează pe alții sau reprezintă profanare (§52);

- se poate invoca necesitatea restrângerii libertății de exprimare în situația în care există o nevoie publică urgentă; statele au o anumită marjă de apreciere privind existența nevoii, dar această apreciere se completează cu supervizarea europeană atât a legislației, cât și a modului de aplicare a legislației de instanțele independente (§53);

- Convenția nu lasă prea mult spațiu restricțiilor în domeniul discursurilor politice sau discursurilor care ating interesul general (§58);

- o marjă mai largă de apreciere trebuie lăsată autorităților naționale în a stabili necesitatea unei limitări libertății de exprimare în domeniul convingerilor personale în sfera moralei sau, special, religiei; în domeniul moralei nu există un concept uniform privind cerința de a respecta drepturile altora în relație cu atacurile la convingerile religioase, astfel există variații substanțiale în timp și spațiu; autoritățile statului se află într-o poziție mai bună privind aprecierea necesității restricțiilor; această situație însă nu exclude o supervizare din partea CEDO (§58);

Aplicarea principiilor:

- CEDO consideră că autoritățile naționale au stabilit în mod corect necesitatea limitării libertății de exprimare, aplicând o măsură suficientă pentru a preveni ca filmul, sub formă de copii, să ajungă la publicul larg și astfel să ofenseze.

Cazul Seurot împotriva Franței (57383/00)
Decizie de inadmisibilitate, 18 mai 2004

Descrierea cazului:

Aplicantul, profesor de istorie și geografie, a publicat un articol într-o revistă școlară destinată elevilor și părinților, în care a prezentat imigrația „hoardelor de musulmani” ca un pericol. Pentru acest articol aplicantul a fost condamnat la amendă penală, fiindu-i desfăcut și contractul de muncă.

Legitimitatea constatată de CEDO:

- **protejarea reputației** și drepturilor altora.

Principii:

- sunt invocate decizii prin care principiile au fost deja enunțate (*Handyside c. Regatului Unit*, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976; *Lingens c. Austriei*, nr. 9815/82, 8 iulie 1986; *Jersild c. Danemarcei*, nr. 15890/89, 23 septembrie 1994; *Ahmed și alții c. Regatului Unit*, nr. 65/1997/849/1056, 2 septembrie 1998; *Lehideux și Isorni c. Franței*, nr. 55/1997/839/1047, 23 septembrie 1998; *Garaudy c. Franței*, nr. 65831/01, 24 iunie 2003).

Aplicarea principiilor:

- articolul poartă un mesaj cu caracter rasist, prin urmare măsura sancționării a fost necesară într-o societate democratică.

Cazul Norwood împotriva Regatului Unit (23131/03)
Decizie de inadmisibilitate, 16 noiembrie 2004

Descrierea cazului:

Aplicantul, lider regional al partidului de extremă dreapta Partidul Național Britanic, a pus în fereastra propriei locuințe de la parter un afiș cu poza turnurilor gemene în flăcări având următorul text: „Afară cu islamul din Marea Britanie – Protejați poporul britanic”. Poliția a îndepărtat afișul, iar aplicantul a fost sancționat cu amendă penală pentru insultă la adresa persoanelor musulmane.

Legitimitatea constatată de CEDO:

- protejarea reputației și drepturilor altora.

Principii:

- datorită incidenței art. 17 al Convenției, libertatea de exprimare nu se poate proteja;
  - atacurile vehemente împotriva grupurilor religioase, făcând legătura dintre grup ca întreg cu o faptă gravă de terorism sunt incompatibile cu valorile proclamate și garantate de Convenție, și anume toleranța, pacea socială și nediscriminarea;
  - sunt invocate decizii prin care principiile au fost deja enunțate (*W.P. și alții c. Poloniei*, nr. 42264/98, 2 septembrie 2004; *Garaudy c. Franței*, nr. 65831/01,

24 iunie 2003; *Schimanek c. Austriei*, nr. 32307/96, 1 februarie 2000; *Glimmerveen și Hagenbeek c. Olandei*, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; *Jersild c. Danemarcei*, nr. 15890/89, 23 septembrie 1994).

Aplicarea principiilor:

- mesajul în cauză nu se bucură de protecția art. 10 al Convenției.

**Cazul *Ivanov împotriva Rusiei* (35222/04)
Decizie de inadmisibilitate, 20 februarie 2007**

Descrierea cazului:

Aplicantul, fondatorul, proprietarul și redactorul unei publicații, a fost acuzat de incitare la ură etnică datorită mai multor articole în care cheamă la excluderea evreilor din societate, făcând o legătură de cauzalitate între problemele sociale și activitatea evreilor. Pentru aceste susțineri, aplicantul a fost condamnat la plata unei amenzi penale.

Legitimitatea constatată de CEDO:

- prevenirea pericolului public, **prevenirea dezordinii și crimei**, protecția reputației și drepturilor altora.

Principii:

- atacurile vehemente împotriva grupurilor etnice sunt incompatibile cu valorile proclamate și garantate de Convenție, și anume toleranța, pacea socială și nediscriminarea;
- sunt invocate decizii prin care principiile au fost deja enunțate (*Lehideux și Isorni c. Franței*, nr. 55/1997/839/1047, 23 septembrie 1998; *W.P. și alții c. Poloniei*, nr. 42264/98, 2 septembrie 2004; *Garaudy c. Franței*, nr. 65831/01, 24 iunie 2003; *Norwood c. Marii Britanii*, nr. 23131/03, 16 noiembrie 2004; *Witsch c. Germaniei*, 7485/03, 13 decembrie 2005).

Aplicarea principiilor:

- afirmațiile în cauză nu se bucură de protecția art. 10 al Convenției.